MARIANNE KISTHINIOS

**UTVÄRDERING AV
OMVÅRDNADSHANDLEDNING I
SJUKSKÖTERSKEPROGRAMMET VID
MALMÖ UNIVERSITET**

Kvalitetsmätning HT20

PEDAGOGISK RAPPORT FRÅN
FAKULTETEN FÖR HÄLSA OCH SAMHÄLLE
2021:1

Omslagsfoto: Hanna Busing

(https://unsplash.com/photos/Zyx1bK9mqmA?utm_source=unsplash&utm_medium=referral&utm_content=creditShareLink)

PEDAGOGISK RAPPORT FRÅN FAKULTETEN FÖR HÄLSA OCH SAMHÄLLE 2021:1
MALMÖ UNIVERSITET

ISBN 978-91-7877-171-4 (pdf)
DOI 10.24834/isbn.9789178771714

INNEHÅLL

FÖRORD.....	4
INLEDNING/BAKGRUND.....	5
PROBLEMOMRÅDE.....	6
SYFTE.....	6
METOD.....	7
RESULTAT.....	8
DISKUSSION.....	14
SLUTSATSER.....	16
REFERENSER.....	16

FÖRORD

Som sjuksköterskor möter vi människor i livets alla skeden, från den djupaste sorg till den största glädje. Det är en ynnest men kan också vara krävande att förhålla sig professionell och väl grundad i sin yrkeskompetens i de komplexa vårdmiljöer där vi möter människor i behov av sjuksköterskans omvårdnadskompetens. Möjligheten att under utbildningen få reflektera tillsammans med kurskamrater och erfarna handledare om olika situationer, svåra och chockerande såväl som roliga och upplyftande, kan vara ett viktigt stöd. I omvårdnadshandledningen finns inga rätt eller fel utan var reflektion utgår från just ditt behov här och nu i den tillitsfulla relation som finns i en grupp. I den relationen kan vi växa inte enbart som kompetenta sjuksköterskor utan även som medmänniskor. Det är av den anledningen institutionen för vårdvetenskap nu under snart 30 år framgångsrikt har arbetat med att införa och ständigt utveckla omvårdnadshandledningen för våra studenter i sjuksköterskeprogrammet. Rapporten du nu håller i din hand är ett viktigt steg i den fortsatta utvecklingen av detta arbete.

Malmö 2021-02-08

Elisabeth Carlson

Professor i vårdvetenskap

Institutionen för vårdvetenskap

Malmö Universitet

INLEDNING/BAKGRUND

Omvårdnadshandledning har sedan 1993 varit ett stående och idag självklart inslag i sjuksköterskeutbildningen. Över åren har omvårdnadshandledningen till sitt utförande i princip varit oförändrad. Modellen som använts är utarbetad av Lisbeth Lindell och har i sig endast genomgått mycket marginella förändringar sedan den sätts 1993 (Lindell, 2014). Det som över tid har förändrats är antalet gånger per termin som studenterna har haft möjlighet att delta. Idag träffas studenterna 2-4 gånger per termin (termin 2-6) beroende på om de har VFU (fler tillfällen) eller inte. Troligtvis fick studenterna inledningsvis på 90-talet delta 4 gånger per termin i alla terminer.

Denna rapport skall i viss mån ses som ett komplement till rapporten som utgavs 2016 (Kisthinos, 2016).

Omvårdnadshandledning i sjuksköterskeprogrammet vid Malmö universitet

Mycket kortfattat kan omvårdnadshandledningen beskrivas som ett forum där studenter och handledare reflekterar kontinuerligt över studenternas självupplevda omvårdnadssituationer. Lindell (2014) menar att syftet och målet med omvårdnadshandledningen är att:

”Integrera praktisk och teoretisk kunskap, beakta den emotionella delen av vårdarbetet som benämns att vårda vårdarna samt att stödja och utveckla personlig och empirisk professionskunskap. Målet med omvårdnadshandledning är att bevara och vidareutveckla yrkeskunskande som en viktig del att kvalitetssäkra och utveckla omvårdnadsarbetet” (Lindell, 2014).

Lindell (2014) fortsätter med att belysa vad studenterna kan förvänta sig av omvårdnadshandledningen:

- Integrering mellan teori och praktik
- Att vårda vårdarna (den emotionella uppgiften)
- Kunskapsutveckling (personlig och kollektiv)

Lärandemål för omvårdnadshandledningen i sjuksköterskeutbildningen vid Malmö universitet

Sedan sista kvalitetsmätningen gjordes (Kisthinos, 2016), har en väsentlig ändring gjorts i sjuksköterskeprogrammet. Studenterna har numera en *handledarutbildning* integrerad i sin utbildning. Denna omfattar 9 hp och löper genom hela sjuksköterskeprogrammet och där omvårdnadshandledning ingår som en viktig del. Denna förändring gjordes vårterminen 2017. I sig har detta inte inneburit någon förändring för själva omvårdnadshandledningen utformning.

Utvärdering av omvårdnadshandledning i sjuksköterskeprogrammet vid Malmö universitet

Omvårdnadshandledningen har tidigare utvärderats vid fyra tillfällen; år 1998, 2002, 2006 och 2015. De dimensioner som alltid utvärderats ses nedan (Stölten & Kisthinos, 2006).

- Teoretisk introduktion till omvårdnadshandledningen
- Reflektion och bearbetning av upplevelser
- Integration av teoretisk och praktisk kunskap
- Omvårdnadshandledningens innehåll
- Reflektion och granskning av egna värderingar och attityder
- Utveckling i yrkesrollen
- Sakkunnighet i omvårdnadshandledningen
- Omvårdnadshandledningen i alla kurser

När utvärderingen gjordes 2015, drogs vissa slutsatser. Dessa redovisas nedan med tillkommande text kring hur de sedermera hanterades.

Slutsats 1. *Omvårdnadshandledningen bör fortsätta på inslagen väg.* Detta har hörsammats gällande innehållet.

Slutsats 2. *Gruppträffarna i omvårdnadshandledningen bör påbörjas redan i termin 2.* Detta har hörsammats och genomförts.

Slutsats 3. *Omvårdnadshandledningen bör vara tätare under terminer med VFU och färre under terminer med teori.* Detta har hörsammats och genomförts.

Slutsats 4. *Utvärdering av handledning på omvårdnadshandledning har aldrig gjorts och kommer nu att genomföras.* Denna utvärdering gjordes VT17 (Kisthinos, 2017; Kisthinos & Carlson, 2018).

Slutsats 5. *Fortsatt arbete med att lyfta anknytningen mellan den teoretiska undervisningen och praktik i omvårdnadshandledningen. Detta kommer att lyftas vid nästa "Omvårdnadshandledningens dag".* Detta har inte kommit till stånd.

PROBLEMOMRÅDE

Omvårdnadshandledningen är ett etablerat inslag i sjuksköterskeutbildningen på Malmö universitet. Det är nu fem år sedan vi gjorde en utvärdering sist och för att bibehålla den höga kvalitet som präglar omvårdnadshandledningen tidigare, är det viktigt att få en uppfattning kring dess kvalitetsutveckling.

SYFTE

Att för femte gången sedan införandet av omvårdnadshandledning 1993, utvärdera omvårdnadshandledningen på sjuksköterskeprogrammet vid Malmö universitet.

METOD

I princip samma frågeformulär som använts vid föregående utvärderingar låg till grund för kvalitetsmätningen även denna gång. En stor förändring gjordes i relation till förra utvärderingen då den nu gjordes helt digitalt. Själva frågorna i sig bestod dock i sin ursprungliga form med smärre språkliga korrigeringar i syfte att vara uppdaterade i sin terminologi. Flertalet frågor i enkäten konstruerades som en fråga som studenterna kunde besvara enligt följande:

Inte alls ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 i hög grad

Resultatet presenteras genom deskriptiv statistik. Två frågor som endast kunde besvaras med text har i resultatet presenterats övergripande genom innehållsanalys. För svarsfrekvens se tabell 1.

Tabell 1. Deltagande i undersökningarna 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Undersökningsår	Antal registrerade studenter termin 2-6	Antal besvarade enkäter	Svarsfrekvens %
1998	311	212	68
2002	390	276	71
2006	466	359	77
2015	511	371	73
2020	554	353	64

Utvärderingen 2020

Denna gång fick inte studenterna som tidigare formuläret i pappersform att fylla i. Med anledning av Covid-pandemin har omvårdnadshandledningen de senaste två terminerna endast genomförts via Zoom och därför delade omvårdnadshandledarna ut formuläret digitalt i form av en länk där studenterna frivilligt kunde fylla i sina svar. För säkerhets skull lades även formuläret ut på varje termins lärplattform så att alla skulle kunna fylla i, även om man missat omvårdnadshandledningen eller handledaren missat att dela ut det. Följande frågor ställdes till studenterna:

1. Tyckte du att den teoretiska introduktionen till omvårdnadshandledningen som gavs i termin 2 var tillräcklig?
2. Ett av syftena med omvårdnadshandledning är att du ska ges möjlighet att reflektera och bearbeta upplevelser/yrkesrelaterade problem. I vilken utsträckning uppfylls detta mål?
3. Har omvårdnadshandledningen varit till hjälp för dig i att reflektera och bearbeta vad du upplevt under dina VFU-placeringar?
4. Ett annat syfte med omvårdnadshandledningen är att du ska ges möjlighet till att integrera teoretisk och praktisk kunskap. I vilken utsträckning uppfylls detta mål?

5. Ibland kritiseras omvårdnadshandledningen därför att det handlar mer om frågor kring utbildningens innehåll, uppläggning och examinationer än om kliniska upplevda omvårdnadsproblem. Tycker du att det överensstämmer med din upplevelse?
6. I vilken utsträckning tycker du att omvårdnadshandledningen har hjälpt dig att reflektera och kritiskt granska egna värderingar och attityder för din personliga yrkesutveckling?
7. I vilken utsträckning tycker du att omvårdnadshandledningen har varit till hjälp när det gäller din utveckling i yrkesrollen som sjuksköterska?
8. Leds din omvårdnadshandledningsgrupp på ett sakkunnigt sätt?
9. Följer ni modellen (Lindell, 2014) för omvårdnadshandledningen i din grupp?
10. Har du synpunkter på omvårdnadshandledningen som du skulle vilja dela med dig av som inte framkommit genom att svara på enkäten?
11. Hur tycker du att Zoom har inverkat på omvårdnadshandledningens kvalitet?

RESULTAT

Teoretisk introduktion till omvårdnadshandledning

För att förbättra läsbarheten har endast 2015 års utvärdering i resultatets text lyfts som jämförelse i syfte att se i vilken riktning utvärderingen pekar avseende kvaliteten på omvårdnadshandledningen. I diagrammen har läsaren dock möjlighet att se utvecklingen över tid. Viktigt att veta är att i alla avseenden/dimensioner har studenterna sakta men säkert under alla de utvärderingar som gjorts under åren, utvärderat omvårdnadshandledningen högre och högre. För att se denna utveckling mer i detalj hänvisas läsaren till utvärderingen som gjordes 2015 (Kisthinos, 2016).

Fråga 1. Den första frågan som ställdes till studenterna löd enligt följande: ”Tyckte du att den teoretiska introduktionen till omvårdnadshandledningen som gavs i termin 2 var tillräcklig?”

Diagram 1. Resultat avseende fråga 1, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Resultatet visade som tidigare att majoriteten av studenterna tyckte att introduktionen var tillräcklig. Kvalitetsmätningen 2015 visade att 93,3 % av studenterna hade markerade 3 eller 4 på skalan. Vid denna mätning markerade 91,7 % att de tyckte introduktionen var tillräcklig. Internt bortfall: 1.

Reflektion och bearbetning av upplevelser

Fråga 2. Den andra frågan löd: *"Ett av syftena med omvårdnadshandledning är att du ska ges möjlighet att reflektera och bearbeta upplevelser/yrkesrelaterade problem. I vilken utsträckning uppfylls detta mål?"*

Diagram 2. Resultat fråga 2, 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Resultatet visade att år 2015 markerade studenterna en 3:a eller 4:a till 93 % gällande möjligheten att reflektera över och bearbeta yrkesrelaterade problem. År 2020 hade denna siffra stigit till 95,45 %. Internt bortfall: 1.

Fråga 3. Den tredje frågan till studenterna berörde nyttan med omvårdnadshandledningen och löd: *"Har omvårdnadshandledningen varit till hjälp för dig i att reflektera och bearbeta vad du upplevt under dina VFU-placeringar?"*

Diagram 3. Resultat fråga 3, 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020

Vid utvärderingen 2015 hade 81,3 % av studenterna markerat en trea eller fyra gällande möjligheten för dem att reflektera och bearbeta upplevelser från VFU. Vid nuvarande utvärdering markerade 86,86 % av studenterna en 3-4 på skalan.
Internt bortfall: 2.

Integration av teoretisk och praktisk kunskap

Fråga 4. Följande fråga ställdes: *"Ett annat syfte med omvårdnadshandledningen är att du ska ges möjlighet till att integrera teoretisk och praktisk kunskap. I vilken utsträckning uppfylls detta mål?"*

Diagram 4. Resultat fråga 4, 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020.

När utvärderingen gjordes 2015 svarade 67,2% av studenterna med en 3:a eller 4:a på skalan gällande möjligheten att i omvårdnadshandledningen integrera teori och praktik. År 2020 utvärderades denna dimension till 76,73%.

Internt bortfall: 5

Omvårdnadshandledningens innehåll

Fråga 5. Ibland kritiseras omvårdnadshandledningen därför att det handlar mer om frågor kring utbildningens innehåll, upplägg och examinationer än om kliniska upplevda omvårdnadsproblem. Tycker du att det överensstämmer med din upplevelse?

Diagram 5. Resultat fråga 5, 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Vid utvärderingen 2015 var det endast 17,4% som markerat en 3 eller 4. Vid denna utvärdering menade 22,79% av studenterna att omvårdnadshandledningen ibland handlade om andra saker än upplevda omvårdnadssituationer.

Internt bortfall: 2.

Reflektion och granskning av egna värderingar och attityder

Fråga 6. I vilken utsträckning tycker du att omvårdnadshandledningen har hjälpt dig att reflektera och kritiskt granska egna värderingar och attityder för din personliga yrkesutveckling?

Diagram 6. Resultat fråga 6, 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Av de 353 studenterna som besvarat enkäten menade 78,9 % år 2015 att omvårdnadshandledningen hade hjälpt dem att reflektera och kritiskt granska sina värderingar och attityder. Denna siffra var 2020 84,29 %.

Internt bortfall: 3.

Utveckling i yrkesrollen

Fråga 7. *I vilken utsträckning tycker du att omvårdnadshandledningen har varit till hjälp när det gäller din utveckling i yrkesrollen som sjuksköterska?*

Diagram 7. Resultat fråga 9, 1998, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Studenterna markerade år 2015 till 75,1 % att omvårdnadshandledningen gav dem möjlighet att utvecklas i yrkesrollen. Under utvärderingen 2020 framkom det att denna siffra ökat till 79,83 %.

Internt bortfall: 1.

Sakkunnighet i omvårdnadshandledningen

Fråga 8. *Leds din omvårdnadshandledningsgrupp på ett sakkunnigt sätt?*

Diagram 8. Resultat avseende fråga 8, 2002, 2006, 2015 och 2020.

Vad gäller omvårdnadshandledarnas sakkunnighet vid utvärderingen 2015 var andelen som markerat en trea eller fyra hela 94%. Vid denna sista mätning var resultatet likvärdigt med 94,32 %.

Internt bortfall: 1.

Nyttillkomna frågor

Ytterligare tre frågor tillkom i denna utvärdering enligt nedan:

Fråga 9. *Följer ni modellen (Lindell, 2014) för omvårdnadshandledningen i din grupp?*

Diagram 9. Resultat avseende fråga 9, 2020.

Denna fråga har inte tidigare ställts till studenterna men ger vid handen att till 91,74 % tycks handledarna i stort sett använda sig av modellen för omvårdnadshandledningen som förordas på universitetet.

Internt bortfall: 2.

Fråga 10. *Har du synpunkter på omvårdnadshandledningen som du skulle vilja dela med dig av som inte framkommit genom att svara på enkäten?*

Här svarar studenterna i generella ordalag om omvårdnadshandledningens fördelar och nackdelar.

"Jag tycker att det är ett bra tillfälle att få prata med andra som är i samma sits som en själv. Extra viktigt tycker jag att det är just nu när alla studier är på distans. Det är skönt att veta att det inte bara är en själv som har det tufft och att de flesta delar samma känslor och tankar. Det är ett bra tillfälle att få prata av sig och "träffas" när man i övrigt inte ser så många andra än de man bor med. Jag tror att ju längre distansutbildningen pågår desto viktigare blir dessa träffar..."

En del studenter berömmar handledarna och talar om trygghet i gruppen som ger dem möjlighet att reflektera och få stöd.

"Jag tycker att jag har hamnat i en väldigt bra grupp som leds av en väldigt bra och strukturerad ledare. Får ut massor av det och kunde inte varit mer nöjd!"

Andra studenter menar att omvårdnadshandledningen inte borde vara obligatorisk. Någon enstaka student tycker att det inte ger dem någonting.

”Inte supergivande med omvårdnadshandledning”

Det förekommer även en hel del kommentarer kring när omvårdnadshandledningen bör ligga under terminen. Majoriteten tycker att det bör vara mer handledning under terminer med verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och mindre i terminer med endast teori. Vilket redan är fallet. Betydelsen av att ha en grupp att vända sig till under Coronapandemin lyfts också.

Fråga 11. *Hur tycker du att Zoom har inverkat på omvårdnadshandledningens kvalitet?*

Studenternas kommentarer skulle kunna delas upp i tre kategorier. De studenter som menar att omvårdnadshandledning på distans fungerar precis lika bra som med fysiska möten.

”Fungerat jättebra! Ingen skillnad från fysiskt möte.”

De studenter som tycker att det fungerar t.o.m. bättre än vid fysiska möten

”Positivt. Ofta är omvårdnadshandledningen förlagd på dagar och tider då vi inte har något annat teoretiskt i skolan, det har därför underlättat att ha det via zoom.”

Och så de studenter som menar att man aldrig kan ersätta de fysiska mötena helt.

”Naturligtvis skulle ett fysiskt möte ansikte mot ansikte vara bättre. Man får in mer information när man ser hela personens kroppsspråk och agerande och folk kanske känner sig mer avslappnade när de inte behöver tänka att mikrofoner och annan teknik kanske fallerar mitt i mötet som det gjorde några gånger (det verkade oftast inte vara pga. zoom utan från användarens sida).”

DISKUSSION

När nu denna utvärdering är gjord kan vi konstatera att omvårdnadshandledningen fortfarande har en stark position i utbildningen. Även denna utvärdering visat att omvårdnadshandledningen än en gång utvärderas något högre i positiv riktning sedan förra utvärderingen 2015. Eftersom vi ställt samma frågor under många år nu, kan vi följa utvecklingen på ett fördelaktigt sätt. Baksidan av detta är naturligtvis att andra dimensioner av värde kanske inte utvärderas avseende omvårdnadshandledningen och som borde utvärderas.

Något måste sägas om svarsfrekvensen. Av alla studenter som kunde ha svarat på enkäten, svarade 64% och detta den lägsta siffran vi haft sedan vi började utvärderingarna. Att svarsfrekvensen i sig är lägre kan förklaras med att studenterna denna gång inte fick enkäten i handen att fylla i utan gjorde det on-line.

Vad beror då resultatet på? Trots att en del förändringar gjorts sedan 1993 avseende organisationen av omvårdnadshandledningen tycks det inte påverka studenternas upplevelse av innehållet. Man skulle kunna argumentera för att färre tillfällen för omvårdnadshandledning borde försämra kvaliteten. Så tycks inte vara fallet. Snarare tyder resultatet på att ett ökat antal tillfällen under terminer med VFU och färre under de rent

teoretiska terminerna gör att studenterna uppfattar och värderar möjligheten till omvårdnadshandledning högre.

En trolig förklaring till resultatet skulle kunna vara att studenterna idag kommer in i sjuksköterskeprogrammet med en förmåga till *reflexion* och *kritiskt tänkande* som grundlagts långt tidigare i deras utbildning. I grundskolans och gymnasieskolans läroplan lyfts vikten av att eleverna skall tränas i kritiskt tänkande.

Enligt grundskolans läroplan: *"Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden"* (Skolverket, 2021a).

Enligt gymnasieskolans uppdrag: *"Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ."* (Skolverket, 2021b).

Detta skulle kunna innebära att studenterna snabbare anpassar sig och ser fördelarna med omvårdnadshandledningen vars modell bygger helt på förmågan hos studenten att kunna reflektera. På så vis tillgodogör de sig också det omvårdnadshandledningen kan ge dem på ett bättre sätt. Speciell uppmärksamhet behöver dock riktas till studenter som av olika anledningar inte fått träna reflexion och kritiskt tänkande tidigare. En annan förklaring skulle kunna vara att organisationen och utbildningen samt handledningen av handledarna är stabil och pålitlig efter att ha fått utvecklas och korrigeras under dessa 27 år sedan omvårdnadshandledningen startade. En annan förklaring kan också vara ett större behov för studenter att ha en gemenskap som de kan få i sina konstanta omvårdnadshandledningsgrupper. Inte minst pga. Covidpandemin där säker många studenter inte får möjlighet till den samhörighet och möjlighet till samtal som är så nödvändiga.

En dimension som utvärderades något sämre denna gång var studenternas *upplevelse av introduktionen till omvårdnadshandledningen*. Kanske det kan bero på att man inte kunnat visa hur omvårdnadshandledningen går till "live" så som innan omställningen till on-lineundervisning. Detta skulle kunna lösas med en videoinspelning av hur omvårdnadshandledning går till. På så vis kan studenterna förberedas bättre.

Fortfarande finns det utrymme för att studenterna i högre grad skulle kunna se *kopplingen mellan teori och praktik* i omvårdnadshandledningen. En tolkning kan vara att kopplingarna görs, men de förblir outtalade och betraktas som självklara. En annan förklaring kan vara att den teoretiska kopplingen uteblir av den enkla anledningen att den faktiskt inte görs. Kanske är det också så att vi får vara nöjda med att 77% av studenterna trots allt ser sambandet.

Av studenterna som utvärderade omvårdnadshandledningen menade 23% att det gavs utrymme för annat i omvårdnadshandledningen utöver det som är tanken, dvs att reflektera över omvårdnadssituationer. Detta skulle kunna bero på att det finns ett stort behov av att tala om t.ex. Covidpandemin och dess effekter på studenternas situation och behöver inte nödvändigtvis vara något negativt.

Röster hörs ibland där studenter uttrycker sitt missnöje över att man inte just i deras grupp använder sig av modellen eller att just deras handledare/klasskamrater inte tar handledningen på allvar. Utvärderingen visar dock att detta inte tycks vara något problem då studenterna till

94% tycker att just deras omvårdnadshandledare är sakkunnig och att man faktiskt tycks hålla sig till modellen till över 90%.

En ny fråga som tillkommit var frågan kring hur Zoom påverkat omvårdnadshandledningen. Inte oväntat kunde studenterna se både fördelar och nackdelar med Zoom. Kanske skall vi i framtidens omvårdnadshandledning använda oss av både möten ansikte mot ansikte och varva detta med handledning på distans?

SLUTSATSER

I stort visar utvärderingen att strukturen för omvårdnadshandledning och dess innehåll och värde för studenterna även fortsättningsvis bör organiseras som under tidigare år. Trots det måste följande aspekter beaktas:

- Säkerställa att alla studenter är medvetna om innebörden av reflexion och kritiskt tänkande (termin 1).
- Spela in och lägga ut ett handledningspass till studenterna i samband med introduktionen.
- När Covidpandemin är över, varva omvårdnadshandledningen med tillfällen via Zoom och andra tillfällen förlagda till universitetet.

REFERENSER

Kisthinos M, (2016) *Utvärdering av omvårdnadshandledning i sjuksköterskeprogrammet – Kvalitetsmätning 2015*. Pedagogisk rapport från Fakulteten för hälsa och samhälle 2016:1, Malmö högskola.

Kisthinos M, (2017) *Utvärdering av handledning på omvårdnadshandledning s.k. efterhandledning*. Pedagogisk rapport 2017:1. Fakulteten för hälsa och samhälle, Malmö högskola.

Kisthinos M, Carlson E, (2018) The content of meta-supervision in a nursing educational. DOI: 10.1002/nop2.220. *Nursing Open*.

Lindell L, (2014) *Omvårdnadshandledning – Reflekterat erfarenhetsbaserat vetande*. Pedagogisk rapport från fakulteten för Hälsa och samhälle, 2014:1. Malmö högskola.

Skolverket (2021a) *Grundskolans läroplan*.

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>)

Skolverket (2021b) *Gymnasieskolans läroplan*.

<https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/laroplan-gyl1-for-gymnasieskolan>

Stölten C, Kisthinos M, (2006) *Omvårdnadshandledning i sjuksköterskeutbildningen vid Hälsa och samhälle, Malmö universitet – kvalitetsmätning vårterminen 2006*. Rapport 2006:1.